

EL PATRONAT DE LA
MUNTANYA DEL MONTSENY
ENTRE 1928 I 1959

JOAN IGNASI CASTELLÓ I VIDAL

Al segle XX, els dos primers espais singulars espanyols protegits per una decisió política foren, com es ben conegut, Ordesa i els entorns de Covadonga. El tercer fou el Montseny. Un reial decret llei va crear, l'any 1928, el Patronat de la Muntanya del Montseny. Aquest Patronat és la primera experiència protectionista a Catalunya, i fins a la creació del Parc Natural, és a dir, durant 50 anys, tingué una influència indubtable sobre l'àrea més representativa de la muntanya i, també, sobre alguns aspectes del sector forestal.

Les activitats del Patronat, les seves diferents èpoques (dues dictadures, una república i els inicis d'una monarquia parlamentària) i la seva incidència sobre els paisatges del massís, són poc recordats. A continuació es presenten algunes dades que poden ajudar a conèixer els aspectes més representatius d'aquesta història. La informació prové bàsicament de l'arxiu històric de la Diputació de Barcelona.

ELS ANTECEDENTS

Els primers congressos de l'excursionisme català, les propostes de la Societat Cívica la Ciutat Jardí, els escrits de l'Escola Superior de Bells Oficis i nombrosos articles apareguts en la premsa barcelonina, varen preparar el terreny perquè, seguint l'esperit de les conclusions del primer Congrés de Protecció de la Natura, celebrat a París l'any 1909, el país es veiés amb cor de proposar la creació d'un parc nacional a Catalunya.

Va ser el diputat de la Lliga Regionalista Sr. Jaume Bofill i Mates qui presentà, el 8 de febrer de 1922, al Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya, la moció «El Montseny, Parc Nacional de Catalunya». Per què, podem preguntar-nos, el Montseny i no Montserrat o els Pirineus va merèixer aquesta aten-

ció? Doncs, perquè, com explica el polític conservador a l'esmentada moció, cap altre espai singular perillava tant, a causa de la seva proximitat als nuclis més poblats del país, i perquè, per la mateixa raó, era el que oferia millors expectatives per a l'estudi i per a l'esplai dels ciutadans. Aquest perill estava en la sobre-explotació del massís, que havia portat a una forta degradació de la muntanya. Uns anys més tard, el Dr. Miquel Farreres en el seu llibre *El Montseny, su presente y su porvenir*, publicat l'any 1929, descrivia així la situació de la muntanya:

«De las exuberantes vegetaciones de algún tiempo, nada queda; los pinos, las hayas, los abetos... son hoy una de tantas leyendas del Montseny, restando solamente el amarillento liquen, el sensible ajonje, la genciana, que brotan entre los peñascos, y algunas pocas hierbas olorosas.

Y aunque da pena al decirlo y mucho más el tener que hacer una descripción tan pobre, es todo lo que resta de aquel arrogante Montseny, que había sido el emporio de Catalunya y la admiración de tantísimas generaciones».

La proposta no va prosperar perquè la propietat dels terrenys, dels boscos i de les masies era particular, i l'aplicació de l'únic instrument legal que existia en aquells moments, la Llei de parcs nacionals de 1916, significava, o bé la utòpica cessió dels terrenys, o bé un condicionament dels drets dels propietaris, que la Mancomunitat no podia ni finançar ni considerar entre els seus ideals polítics.

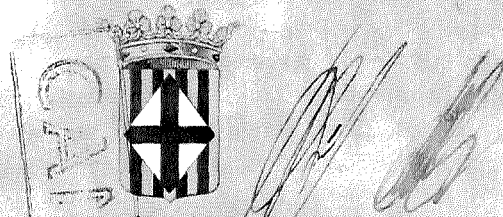
El problema de la relació entre interès públic i interès particular, d'una banda, i, de l'altra, els objectius que s'exposaven en la proposta del Sr. Bofill –fer front a la pressió que per a la muntanya significa la seva proximitat a Barcelona, i oferir als ciutadans espais de qualitat per al lleure– constitueixen els trets característics que han marcat, marquen i marcaran la història de la protecció del Montseny.

Per sortir de l'atzucac es creà una ponència amb la missió d'estudiar solucions per a aquesta realitat, però el cop d'estat militar del Capità General de Catalunya, Miguel Primo de Rivera y Orbaneja, el 13 de setembre de 1923, va acabar (juliol de 1925) amb la unió de les quatre diputacions provincials catalanes i, també, òbviament, amb la ponència.

EL DECRET DE 15 DE SETEMBRE DE 1928

Si bé, en un principi, els sectors conservadors de Catalunya, i en especial la Lliga, varen donar suport al cop d'estat, les primeres actuacions del directori militar portaren a un ràpid desencís, a la dimissió del President Puig i Cadafalch, i, poc temps després, a la ruptura entre el Govern i la majoria de partits. La Unión Monárquica Nacional en fou una excepció, i a través del Sr. Alfons Sala i Argemí, el seu fundador, passà a presidir la Mancomunitat.

DEVDA DE LA DIPVTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA



EMPRÉSTITO DEL PATRONATO DEL MONTSENY Y DE BENEFICENCIA

DE SUMA DE 80.000.000 DE PESETAS EN 80.000 OBLIGACIONES DE QUINIENTAS PESETAS CADA UNA, AL INTERÉS ANUAL DEL SEIS POR CIENTO, PAGADERO POR TRIMESTRES VENCIDOS, AMORTIZABLE EN 45 AÑOS A PARTIR DE 1.º DE ENERO DE 1934 CON SUJECCIÓN A LA TABLA QUE SE CONSTA AL DORSO.

ACORDADO POR EL PLENO DE LA DIPUTACIÓN EN SESIÓN DE 18 DE DICIEMBRE DE 1928, CON LA GARANTÍA GENERAL DE LOS BIENES Y RECURSOS DE LA MISMA Y LA ESPECIAL DEL PRODUCTO QUE CORRESPONDA ANUALMENTE A LA CORPORACIÓN POR EL CONCEPTO DE IMPUESTO DE MEDIDAS PERSONALES.

OBLIGACIÓN N.º 014730

AL PORTADOR

DE QUINIENTAS PESETAS NOMINALES

QUE DEVENGARÁ INTERÉS A RAZÓN DEL SEIS POR CIENTO ANUAL POR TRIMESTRES VENCIDOS, AMORTIZABLE MEDIANTE SORTEOS SEMESTRALES DE CONFORMIDAD CON EL CUADRO CONSIGNADO AL DORSO.

BARCELONA, 1.º DE ENERO DE 1929

EL PRESIDENTE.

EL INTERVENTOR.

EL DEPOSITARIO.

EL SECRETARIO.

[Signatures of the President, Interventor, Depositary, and Secretary]

DIPUTACIÓN PROVINCIAL
DE BARCELONA
OBLIGACIÓN N.º
014730
56

Tanmateix, a mesura que el dictador es convencia que el seu poder personal i la seva obra estaven renyits amb qualsevol forma de poder regional, i amb més raó si aquest, com era el cas de Catalunya, podia tornar a tenir algun dia matisos nacionalistes, la situació de la Mancomunitat es debilitava. Finalment, l'aplicació del nou estatut de la província i, per tant, la derrota de les tesis del Sr. Sala per mantenir la mancomunitat provincial per a determinats serveis –tot i que el futur comte d'Egara no estava sota cap sospita d'adhesió al regionalisme– forçà la seva dimissió i retirada de la política l'any 1925, i marcà el final definitiu de la institució.

Desfeta la Mancomunitat, l'unionista i, després, upetista Josep M. Milà i Camps, cap de la Comissió Liquidadora d'aquella entitat política, fou nomenat el 28 de novembre del mateix any President de la Diputació de Barcelona.

Ens hem detingut una mica en el final de la institució que va animar Prat de la Riba perquè, curiosament, com ja hem vist, un dels darrers projectes que estudiaren els regionalistes de la Lliga sense poder-lo concretar fou la protecció del Montseny, la qual amb els matisos que anirem veient es convertí en l'obra predilecta de Milà i Camps.

El perquè d'aquest interès hauria de cercar-se en l'activa col·laboració de Milà en els documents i les campanyes sobre la creació de parcs nacionals elaborats per la Societat Cívica la Ciutat Jardí, de la qual era membre, o en la seva necessitat, segons alguns autors, de continuar i millorar l'obra de govern dels presidents catalanistes de la Mancomunitat, ressentit pel tractament donat pel regionalisme al seu pare Milà i Pi, quan substituï el Dr. Robert a l'alcaldia de Barcelona.

Sigui com sigui, el fet és que el 27 d'agost de 1928 la Diputació de Barcelona va trametre al President del Consell de Ministres, amb l'objecte oficial d'oferir al govern de Sa Majestat una aportació a la cinquena commemoració del 13 de setembre, la proposta d'utilitzar el vessant sud del Montseny per tres finalitats principals: la repoblació forestal, el turisme i la lluita contra la tuberculosi.

La repoblació forestal, perquè, com deia la proposta, calia evitar «...la desmembración de los bosques que de unos años a esta parte ha diezmando la lozanía y frondosidad de aquellos hermosos parajes, a impulso del egoista interés momentáneo de propietarios poco dispuestos a subordinar sus ganancias al mantenimiento de las bellezas naturales».

El turisme, perquè el Montseny per «la seva alçada, els seus boscos, les aigües, l'aire puríssim i la facilitat de comunicacions, era el veritable pulmó de Barcelona».

La lluita contra la tuberculosi, perquè era un problema social greu, i els informes tècnics, com els del Dr. Lluís Sayé, aconsellaven els vessants sud per la seva orientació a mitjorn, per la protecció que el Turó de l'Home i les Agudes garantien contra la tramuntana, per disfrutar de les brises del mar pròxim, per l'alçada i per la qualitat i abundància d'aigua.

Ara bé, per dur a terme aquest projecte calia superar l'escull amb què va topar la proposta de Parc Nacional a la Mancomunitat: la probable oposició de molts propietaris. Per això la proposta dibuixava una estratègia molt definida:

«Y puesta ya la Diputación en el trance de lanzar al público conocimiento su plan y adoptar los acuerdos conducentes a su realización práctica, ha previsto la contingencia de que los intereses particulares y aún quizá las oposiciones políticas, afanosas todavía de evitar éxitos, vinieran a entorpecer su labor, desacreditándola al hacerla lenta y dificultosa y ante la posibilidad de que ello ocurriera, estima preciso y de alta conveniencia conseguir del Gobierno una especial declaración de utilidad pública, que a la vista de la magnitud y múltiple trascendencia del plan otorgue a la Diputación la facultad de recurrir a la expropiación forzosa de las fincas enclavadas en la zona que se describe (...), incluyendo además el salto de agua construido en el barranco que desde Santa Fe desciende hasta Gualba, cuyo salto es el que ha de proporcionar en buenas condiciones la energía suficiente para el funcionamiento de todos los servicios anexos al sanatorio para tuberculosos y los que hagan precisos los demás alojamientos que se construyan en la montaña para el fomento y desarrollo del turismo y los de la repoblación forestal».

A Madrid la proposta tingué una bona acollida, i el 13 de setembre Primo de Rivera sotmeté a la firma del Rei un decret-llei de creació del Patronat de la Muntanya del Montseny. En una carta al Monarca en què defensava el projecte i explicava la fórmula i les mesures polítiques que es prenen per poder realitzar-lo, el President del Consell, entre altres coses, escrivia:

«Tan noble propósito entiende el Gobierno de S. M. que debe ser atendido, satisfaciendo anhelos de esta gran provincia catalana, rico florón de España, vanguardia de su civilización y asiento de su más sincero patriotismo; y por ello entiendo justo crear un Patronato especial, en el que las obras que realice en las propiedades del Estado, así como las que ejecuten los particulares que tengan propiedades enclavadas en el perímetro que la limite, tiendan sólo a esta mejora, a ese aprovechamiento y esplendor, respetando, en cuanto a ello no se oponga, el libre disfrute de las propiedades particulares y limitando la facultad de expropiar que se ha de otorgar al Patronato a aquellos terrenos necesarios para la parte destinada a Sanatorio, los cuales deben tener un aislamiento completo y un carácter excepcional de explotación, y a cuantos sea preciso para las vías de comunicación y acceso a

los distintos lugares de esparcimiento y recreo; si bien se concede a los propietarios el derecho a exigir que se les expropie cuando estimen que las limitaciones que el Patronato imponga a las obras o aplicaciones que quisieran hacer en sus fincas o las mejoras que les obliguen a hacer en sus montes o en sus explotaciones son contrarias a sus intereses, siempre respetables. La administración de este Patronato de la Montaña del Montseny lógico es concedérselo a la Diputación de Barcelona, iniciadora de la idea (...), aun cuando sea natural establecer algunas cláusulas (...) de garantía de que el Patronato cumplirá en todo momento con los nobles fines que le estén encomendados cumplir en un orden humanitario y patriótico».

Aquestes paraules resumeixen perfectament el contingut dels vuit articles del Reial-decret-llei que Alfons XIII va signar dos dies després, el 15 de setembre, a la Legació espanyola a Estocolm. La declaració d'utilitat pública de les obres i instal·lacions sanitàries, i en conseqüència el dret a expropiar del Patronat; l'obligació de tots els propietaris de sotmetre els seus plans de construcció i explotació a l'aprovació del Patronat i el seu dret a exigir l'expropiació si les decisions patronals els perjudiquessin; el termini de deu anys per a acomplir els objectius del decret-llei, excepte per a la qüestió sanitària i l'encomanament de l'administració a la Diputació de Barcelona, que eren els eixos sobre els quals havien de desenvolupar-se els tres fins principals del Patronat:

- a) La restauració integral de la muntanya en tots els seus aspectes de riquesa forestal per aconseguir el major esplendor de les seves bel·leses naturals.*
- b) La construcció dels sanatoris antituberculosos i les seves obres accessòries.*
- c) La construcció dels camins, dels accessos i de les obres complementàries necessàries per a l'ús turístic.*

La utilització del patronatge com a administració d'una fundació i d'una obra benèfica tenia prou tradició, i era lògica per les finalitats sanitàries que es pretenien, en canvi el patronat com a institució per a protegir uns paisatges o desenvolupar una política de repoblació forestal era d'una certa novetat. De fet, establir un patronatge sobre terrenys administrats pels municipis i sobre els quals, a més a més, concorrien les competències d'altres administracions, no deixava de ser una irreverència contra l'autonomia municipal i la de les altres institucions. Però es pot ser comprensiu si considerem que hi havia poca experiència en aquestes qüestions i que la protecció no deixava d'ésser una actitud minoritària en aquells moments.

Tot i aquest aire assistencial, paternalista i poc representatiu que té la figura del patronat, i el caràcter territorial i marcadament intervencionista de les polítiques de conservació, que fan inoperant o simbòlica la seva existència, és curiós de comprovar com l'Estat va continuar utilitzant-la en altres declaracions de protecció molt posteriors, com per exemple la de Doñana, l'any 1969. Però el més sorprenent és que, tot i el pas del temps, aquesta figura s'hagi inclòs, més de cinquanta anys després i sense cap mena de reflexió crítica ni evolució, en la nova legislació autonòmica de Catalunya, i que la major part dels espais gestionats per la Generalitat tinguin un patronat. Fins i tot alguns col·lectius de propietaris i d'ecologistes reclamen la constitució de nous patronats allà on no n'hi ha. De fet, però, aquests patronats d'avui no deixen de ser òrgans bàsicament consultius, sense pressupost o amb un pressupost simbòlic, útils per a funcions de participació, però impossibles com a òrgans administratius de gestió. Tot el contrari, com veurem, del Patronat de la Muntanya del Montseny, que al llarg de la seva existència actuà sempre com a Diputació de Barcelona o com a Generalitat de Catalunya.

Coneguda a Barcelona la signatura del Rei, el Sr. Milà i Camps –que dos anys abans havia estat nomenat comte del Montseny– va convocar, el 20 de setembre, en sessió extraordinària, la Comissió permanent de la Diputació, que, unànimement, va acordar declarar-se constituïda en Patronat de la Muntanya del Montseny. A la mateixa reunió es varen prendre un seguit de mesures per complir el reial-decret-llei. Així, es facultà el President per a iniciar la delimitació sobre el terreny de l'àrea del Patronat; es disposà la prohibició de tota construcció i explotació sense autorització prèvia; s'encarregà a les diferents ponències i serveis de la Corporació els projectes de les obres que havia de realitzar el nou Patronat, i a la Ponència d'Hisenda la formulació d'un projecte de pressupost extraordinari per finançar-les.

La premsa de Barcelona es féu ressò d'aquesta sessió extraordinària, i molt particularment la «Hoja Oficial» dels dilluns, que feia poc havia creat el directori, en què en un article del Dr. San Ricart es desfeia en elogis en aquests termes:

«¡Qué magnífica idea! ¡Ensueño de nuestros ideales! ¡Realización de nuestras aspiraciones! ¡Ver convertido nuestro macizo montañoso de 1.800 m. de altura, a pocos kilómetros de Barcelona, en un parque natural de esparcimiento, turismo y de salud, un preventorium para el sano y una Aldea Sanatorio para el enfermo! ¡Bendecido sea en nombre de todos, sanos y enfermos, la persona que tal proyecto ha concebido y que va a llevarlo a la práctica!».

I la voluntat de tirar-ho endavant val a dir que hi era, com ho demostra el fet que pocs dies després, el 26 de setembre, el Sr. Milà, junt amb alguns dipu-

tats i el tinent d'alcalde substitut de l'Ajuntament de Barcelona, Sr. Ignasi de Ros, es desplaçaren al Montseny per donar, sobre el terreny, suport al futur desenvolupament del projecte. El «Diario de Barcelona» del dia 27, publicà, sobre la visita, una d'aquelles cròniques que els polítics d'avui no han vist ni en les revistes o publicacions dels seus propis partits. Deia «El Brusi»:

«(...) El entusiasmo con que ha sido acogida en toda la comarca la creación del Patronato se patentizó a la llegada a Sant Celoni de la Comisión de la Diputación presidida por el señor conde del Montseny. (...)» «El paso del señor conde por las calles del trayecto hasta la Casa Consistorial fue una aclamación continua de la población en masa, congregada para darle la bienvenida (...).» «(...) fue recibido por el Ayuntamiento en corporación y demás autoridades locales, alcaldes y representaciones de los ayuntamientos y autoridades de todas las demás poblaciones de la comarca, incluso las pertenecientes a la provincia de Gerona y de todas las entidades económicas, culturales, políticas y recreativas. Figuraban también todos los jefes locales de Unión Patriótica presididos por el jefe local de Sant Celoni (...).» «El señor conde del Montseny después de expresar su sorpresa y gratitud por el inesperado y espontáneo homenaje, y de felicitarse de ver reunido todo el pueblo de Sant Celoni y representaciones de todos los de la comarca con una perfecta unanimidad patriótica, declinó los elogios que se le habían tributado para hacerlos recaer sobre el Gobierno (...).» «(...) terminando su elocuente peroración con un viva a España y un viva al Rey que fueron unánime y entusiásticamente contestados».

Després de la rebuda de Sant Celoni, President i acompanyants pujaren cap a Santa Fe, i en arribar a Can Pla feren la recepció oficial del tram del camí de Campins a la Vall de Santa Fe, que els seus propietaris, els comtes de la Vall de Canet, havien cedit a la Diputació de Barcelona. Però, tal vegada, el fet més remarcable i simbòlic d'aquell dia fou la plantada d'una banderola a la cota 800 m, que iniciava el llarg i difícil procés de delimitar sobre el terreny la superfície que segons el decret-llei havia d'estar sotmesa al règim especial del Patronat. Seguint les millors tradicions del país, els actes es van cloure amb un dinar a l'hotel de Santa Fe, on, amb fidelitat al gust per la representació i ornament que caracteritzava la política oficial durant la dictadura, es pogué de nou practicar el noble art de l'oratòria i el de la «politesse», quan al final dels discursos es decidí, com explica la crònica ja esmentada, que:

«Los dos espléndidos ramos de flores que adornaban la mesa se remitieron a las señoras condesas del Montseny i del Valle de Canet».

Les primeres actuacions del Patronat tingueren com a objectiu definir de pressa els projectes que havien de desenvolupar els seus propòsits i definir la forma de garantir-ne el finançament.

S'encarregaren diferents informes sobre les orientacions forestals, sanitàries i de turisme que calia seguir i es tantejà la disposició d'altres institucions, com l'Ajuntament de Barcelona o el Patronato Nacional de Turismo, per col·laborar en el projecte. El resultat d'aquesta activitat va concretar-se en un ambiciós projecte, que comentarem tot seguit, i en l'aprovació per part de la Diputació, el desembre de 1928, d'un emprèstít de 30.000.000 de pessetes.

El projecte establia a l'interior del perímetre gestionat pel Patronat tres zones: la zona sanitària, la zona turística i la zona de repoblació, per a cada una de les quals es proposaven diferents obres i funcions.

A la zona sanitària, totes les idees giraven entorn de la creació d'una ciutat sanatori, amb un nucli central edificat per als serveis mèdics, l'administració, l'església, el teatre-cine, etc..., i un conjunt de nuclis urbanitzats annexos en què podien construir-se pavellons i clíniques, de totes les qualitats i preus. Es preveia que les diferents entitats públiques i privades que s'hi instal·lessin paguessin al Patronat per les despeses generals de manteniment de la petita ciutat. Per a accedir al conjunt es proposava la millora de la carretera de Sant Celoni i la construcció d'un funicular, ja fos des de Gualba o bé des de la carretera que unia Sant Esteve de Palautordera amb el poble del Montseny. Aquesta zona sanitària, d'unes 500 ha, estava determinada, al nord, per la divisòria que des del Turó de l'Home, pel Coll del Vent, va fins a Montllobar; a l'est, per la línia que partint de Montllobar passa per Can Verdaguer Gros i acaba a la cota 800; al sud, pel límit de l'àrea del Patronat; i a l'oest, per la línia que, partint de la cruïlla del límit sud amb la riera de Ritronyes, puja per aquesta fins a trobar el Turó de l'Home.

La zona turística, que ocupava unes 2.000 ha, estava situada als entorns de Santa Fe, que en aquells moments ja eren molt visitats. Els projectes que donaven vida a aquesta àrea eren la construcció d'un hotel de 1.000 places, d'un o diversos funiculars, de nous camins d'accés, d'un gran centre d'esports, i, també, el desenvolupament d'una fauna adequada, el tractament no comercial del bosc i l'adquisició dels terrenys que fessin falta.

La zona forestal, finalment, que no es recomanava adquirir per al patrimoni públic, ocupava la resta de la superfície i la seva funció era bàsicament d'aprofitament econòmic. Perquè això pogués realitzar-se es recomanava la redacció de projectes de repoblació i ordenació i, després, l'elaboració d'un reglament o ordenança forestal. A més a més, per a la repoblació de les espècies de la muntanya es recomanava usar, amb molta precaució i estudiant-ho

prèviament, altres espècies entre les quals predominessin les coníferes i els eucaliptus.

El 30 de març de 1929, es creà la Secció d'Ordenació Forestal del Patronat, més endavant Servei Forestal, que s'encomanà a l'enginyer de monts Sr. Jesús María de Yraola, autor, precisament, d'un dels informes sobre les orientacions que comentàvem. De fet, les denúncies que els mossos d'esquadra i la guàrdia civil feien arribar al Patronat, els primer temps d'aplicació del decret-llei, i, després, l'allau de sol·licituds per a aprofitaments i altres usos, feren absolutament necessària l'organització d'uns serveis tècnics. Al maig del mateix any, s'incorporaren al nou servei, en qualitat de guardes, els veïns de la muntanya Srs. Fèlix Casals i Joan Soler, i poc temps després, en qualitat d'enginyer de monts subaltern, el Sr. Josep Maria Coll.

En els onze mesos que van des de la creació d'aquest servei fins a la caiguda de Primo de Rivera, el 28 de gener de 1930, el Patronat posarà en marxa quatre actuacions de base per poder realitzar el gran projecte: la delimitació del perímetre del Patronat, l'expropiació de la Vall de Santa Fe, l'adquisició de finques, a la zona sanitària, i la preparació del concurs per a la construcció d'un funicular d'accés a Santa Fe.

La superfície supeditada al règim especial del Patronat havia de quedar definida per l'aprovació de la proposta de delimitació realitzada per la Jefatura Forestal del Estado, a partir de les indicacions genèriques que fixava el decret-llei en el seu article 2n.

D'aquí la importància que tenia aquesta operació per clarificar definitivament quines finques quedaven dintre de l'àmbit especial i quina era la zona en què el Patronat podia exercir les seves activitats i la seva tutela. La delimitació, que en castellà es coneix com a «deslinde», era una operació curiosament estructurada pels enginyers forestals espanyols en iniciar el catàleg de «Montes de Utilidad Pública», amb els boscos que en el seu dia varen quedar fora o, per a molts, varen salvar-se, de la desamortització del segle XIX. La delimitació era i és un procés per a fixar la partició entre les propietats públiques i les privades o entre propietats públiques de diferents administracions. Però el Districte Forestal de Barcelona, que va ser l'encarregat de fer la feina, es va trobar, per primera i única vegada, que l'operació de delimitació s'aplicava no per dirimir drets i servituds sobre diferents paratges, sinó, simplement, per establir una línia administrativa.

L'enginyer operador va començar la delimitació el dia 3 de juny de 1929. A l'acta d'inici es consigna que aquest primer dia, en començar els treballs a l'ermita de Sant Segimon, els representants de la Diputació de Girona lliuraren una protesta formal perquè en el perímetre del Patronat, que havia de gestionar la Diputació de Barcelona, s'inclouïen terrenys de la província de Girona. Protesta a la qual s'afegiren els propietaris gironins presents. L'enginyer operador,



El Vilar, abans de ser restaurat per la Diputació de Barcelona

vistes les circumstàncies i d'acord amb els representants de la Corporació de Barcelona, decidí traslladar-se i començar al Turó de Morou. Aquesta situació s'arranjà a la caiguda de la Dictadura, però és curiós constatar, en la història de la protecció del Montseny, com en el darrer decret sobre el Parc Natural, que va promulgar la Generalitat de Catalunya fa pocs anys, es queia en el mateix oblit de Girona que en el decret llei del govern de Primo de Rivera. El dia 20 de juny s'arribà al vèrtex 282 i s'aturaren els treballs per la manca d'acord amb Girona.

La delimitació provocà diverses reaccions de protesta entre alguns propietaris, que presentaren escrits al President de la Diputació, i en el cas d'un grup de Viladrau al President del Consell de Ministres. Entre les argumentacions d'aquest darrer grup, podem citar-ne una que continua utilitzant-se amb freqüència en les al·legacions que es presenten a les informacions públiques per a la creació o l'ampliació d'espais protegits. Deien aquests propietaris, l'any 1929: «Es innegable que las limitaciones que para la propiedad representa la creación del Patronato en general, y en particular, las trabas que desde el primer momento ha establecido la Diputación de Barcelona, en orden a las explotaciones forestal y pecuaria, han de repercutir por modo necesario en el orden económico y aún en el social en la comarca afectada y no en sentido precisamente favorable, y no sólo en orden a los intereses de los propietarios sino también en el

de los colonos dado el régimen especial de aparcería que en ella predomina. Los primeros síntomas han aparecido ya y no es tan lejano el día en que las familias (numerosas en general todas ellas) que pueblan hoy las casas de labor de la montaña, que viven y se defienden gracias al pastoreo y a la ocupación que las diversas explotaciones forestales proporcionan a todos sus individuos, al verse faltos de sus medios de vida que les permiten vivir hoy sobre el terreno, inicien paulatinamente un éxodo a otros lugares de más cómodo vivir y que, a ejemplo de lo que está sucediendo con harta y desconsoladora frecuencia en zonas inmediatamente limítrofes se convierta en despoblado una Montaña en la que en la actualidad la vida agrícola y rural se desarrollan plenamente». És evident que el fet que el Montseny sigui un massís profundament humanitzat, ha obligat a les administracions que hi han treballat a dissenyar polítiques que tinguessin en compte aquesta realitat. En general, no han satisfet plenament ni als partidaris que l'Administració no intervingués per res a la muntanya, ni els que en voldrien la intervenció total. Sembla, doncs, que les administracions ho han anat encertant.

Als anys 1911 i 1912, els comtes de la Vall de Canet havien adquirit a la vall de Santa Fe una important superfície del voltant de quasi 1.000 ha, per desenvolupar-hi una sèrie de projectes turístics i industrials. En el moment de la creació del Patronat s'havien construït la carretera d'accés a la vall, el gran hotel, Can Casades, l'embassament petit i tres salts d'aigua que donaven llum a Arbúcies, Riells, Sant Celoni, Olzinelles, Sant Iscle, Arenys de Mar i Canet de Mar, i estava en construcció la presa gran d'un milió de metres cúbics. Totes les obres i les millores s'havien realitzat d'acord amb un pla general d'urbanització projectat l'any 1920 per l'arquitecte Pere Domènech i Roure. Com hem vist, aquests propietaris havien cedit la carretera a Santa Fe a la Diputació, probablement perquè el gruix de les obres industrials i l'hotel ja eren fets i era més interessant que el manteniment i les possibles millores les fes l'Administració pública, amb diners públics. Tanmateix, aquesta cessió no va resultar un inconvenient perquè el Patronat iniciés, a pocs mesos de la seva constitució, l'expropiació total d'aquesta finca i de la que la seguia en extensió a la vall, cal Trompo. El perquè d'aquestes dues expropiacions s'ha de buscar, al meu entendre, en la memòria del Sr. Yraola, que considera la vall de Santa Fe com el lloc idoni per a desenvolupar la zona turística, en els salts d'aigua que havien de donar energia a tot el projecte del Patronat i, per descomptat, en la negativa dels propietaris a negociar una venda amistosa. L'expropiació s'inicià amb gran contundència i resolució, per acord de la Diputació de desembre de 1929, però la comtesa de la Vall de Canet no s'intimidà i els seus assessors legals denunciaren importants defectes legals en la base jurídica i en la tramitació de l'expropiació. El Patronat contractà sol·licitant un canvi en el decret-llei en el sentit d'ampliar les possibilitats expropiatòries a totes les activitats que havia de desenvolupar, i no

exclusivament a les de caràcter sanitari. El Consell de Ministres aprovà la modificació el 13 de gener de 1930. Però això no fou suficient. El cert és que l'expropiació, que el Sr. Yraola havia valorat en 1.380.447 pessetes i quaranta-cinc cèntims, no continuà, perquè la Comissió Permanent de la Diputació va decidir suspendre la seva tramitació el dia 25 de febrer de 1930, justament un dia després que fos cessat com a president el Sr. Milà i Camps.

La política forestal del Patronat en aquells primers anys fou inspirada per l'informe del Sr. Yraola. La proposta central era la de repoblar les àrees degradades, ordenar les masses forestals existents i crear àrees de pastura dins de la zona, tot amb objectius fonamentalment econòmics. Per aconseguir-ho es proposava establir regles generals per a limitar les espècies de bestiar i el nombre de caps –en aquest sentit cal recordar que els serveis forestals de tot Europa intentaven, en aquella època, regular l'accés del bestiar al bosc, sobretot el cabrum, per les destrosses que provocava en el repoblat natural i, en conseqüència, en l'evolució de molts boscos –i reglamentar els aprofitaments forestals, donant opció als propietaris a repoblar pel seu compte, d'acord amb el pla tècnic del Patronat, o a través de consorcis amb l'Administració.

En aquells anys no existien unes ordenances o un reglament per a la millora i la racionalització dels aprofitaments dels boscos particulars. No calia demanar llicència a l'Administració per fer tallades, camins, estassades, plantacions o qualsevol altra actuació forestal. Per evitar els abusos que es produïen sobre els boscos, el Govern havia elaborat unes normes, recollides en un decret de desembre de 1924, i unes instruccions del març de l'any següent, que establien que els aprofitaments havien de fer-se per selecció, és a dir, evitant les tallades arreu i tallant un màxim d'una cinquena part de l'arbrat, no podent tornar-se a tallar a la zona fins deu anys després d'haver finalitzat l'aprofitament.

El Patronat va seguir aquestes directrius i va exigir una autorització prèvia abans de fer els aprofitaments. Aquesta autorització, com veurem, serà el precedent de la futura llicència de tallada. Altres normatives aplicades pel Patronat foren les de no permetre tallar alzines de diàmetre normal (a 1,30 m d'alçada) inferior a 0,18 m, no començar els treballs al bosc abans de l'1 de setembre, és a dir, no entrar al bosc a l'estiu, i obligar a respectar els pins, seguint la moda europea d'afavoriment de les coníferes.

L'aplicació d'aquest control en els aprofitaments forestals causà, inicialment, alguns problemes, i els Mossos d'Esquadra i la Guàrdia Civil denunciaren alguns infractors, que foren multats a través del Govern Civil. Progressivament, l'autorització esdevingué una activitat rutinària, sense que això vulgui dir que aquesta fos entesa o valorada positivament per tothom.

Al final del 1929 s'escripturaren les finques comprades per la Diputació de Barcelona a la que havia de ser zona sanitària, en total unes 305 hectàrees distribuïdes de la forma següent:

<i>Nom de la finca</i>	<i>Superfície (ha)</i>	<i>Preu (ptes.)</i>
Riera de Ciuret (segregació)	146,88	100.000
El Vilà (masia)	44,07	125.000
Can Planas de Fontmartina (masia)	108,35	40.000
Cortils, Font del Profit i sobre Carbonell (peces)	4,77	1.050

Aquestes adquisicions són de força interès. Primer, perquè el pas de sòl forestal privat a públic, en aquell moment, era una cosa inèdita a Catalunya. Segon, perquè inauguren al Montseny una política de creació de patrimoni públic, continuada posteriorment a partir dels anys setanta, que millora la relació entre sòl privat i sòl públic a la muntanya i, en conseqüència, el desenvolupament de determinats projectes d'interès general.

EL PRIMER CONSELL ASSESSOR

El 28 de gener de 1930 va dimitir Primo de Rivera, i el seu successor, el general Berenguer, va obrir un període de retorn a la Constitució de 1876. El 24 de febrer, com ja s'ha dit, cessà el Sr. Milà i Camps, i no precisament en honor de multituds, fins al punt que cap diari, inclosos els que l'havien adulat fins al dia anterior, no volgué publicar una nota de premsa en què resumia la seva obra a la Diputació.

La Diputació retornà a una composició semblant a la que tenia abans del cop d'estat, i se'n nomenà president l'advocat regionalista Joan Maluquer i Viladot.

El Patronat passà a dependre del diputat conservador Sr. Jaume de Riba. La nova Diputació mantingué l'interès pel Patronat, però rectificà la trajectòria que havia portat, considerant desproporcionat, poc realista i gravós per a la hisenda pública el macroprojecte del comte del Montseny. La nova Administració es proposà objectius «...més modestos, més beneficiosos als interessos generals de Barcelona i de Catalunya», i que «no perjudiquin, sinó tot el contrari, i emparin els interessos legítims dels propietaris del Montseny».

El Sr. Riba, considerant la complexitat de les funcions del Patronat, que tenia com a íntimament lligades amb els interessos dels propietaris, proposà, pel març de 1930, la creació d'un Consell Assessor per tal d'aconseguir «l'oportuna col·laboració entre els interessos particulars i els generals». Aprovada la creació del Consell (compost per 5 diputats, un representant del Centre Excursionista de Catalunya i un altre de la Institució Catalana d'Història Natural, 7 propietaris i 4 funcionaris, i posteriorment un representant de la Diputació de Girona),

es demanà a l'Institut Català de Sant Isidre que nomenés els propietaris que havien de formar-ne part. L'elecció del sindicat conservador, com a representant de la heterogenèia amalgama de propietaris del Montseny, era poc representativa, però lògica atesa la seva vinculació amb el Sr. Riba, que al començament de la República en seria president.

La composició no agradà a alguns ajuntaments, com els de Gualba i Riells, que en escrit adreçat a la presidència de la Diputació manifestaven que: «No pot acceptar-se dintre d'un règim constitucional que la veu dels menys s'escolti amb preferència a la veu de la majoria». Però aquest argument no entendrí, ni gens ni mica, els conservadors que, argüint que els municipis no estaven afectats per l'organització general i el funcionament del Patronat sinó solament per les obres i els serveis, manifestaren que no calia que fossin representats a la Comissió.

El Consell es reuní un sol cop, el dia 3 de maig de 1930, sota la presidència del Sr. Riba, amb una ordre del dia de caràcter informatiu. Ara bé, com acostuma a passar en aquests tipus de reunions, les intervencions dels propietaris foren bàsicament reivindicatives. Així, un propietari manifestà que calia derogar el decret-llei i deixar la conservació i l'embelliment de la muntanya a la iniciativa privada; un altre es queixà de les expropiacions iniciades, i un dels pocs propietaris pagesos que hi assistia plantejà el problema que les limitacions a la pastura creava a les masies. Per elaborar una reglamentació, que fes compatible al màxim els interessos d'uns i d'altres, es nomenà una ponència que es reuní cinc o sis vegades, amb els resultats que destacarem més endavant. Els propietaris escollits per l'ICSI foren els Srs. Alfons d'Oriola (Barcelona), Ignasi de Puig (Barcelona), Joan Mataró (Arbúcies), Comte de la Vall de Canet (Barcelona), Joan Rovira (Fogars de Montclús), Francesc Carvera (Montseny) i Josep Maria Godori (Arbúcies).

La delimitació va continuar sent un teme de preocupació per al nou equip polític, i dins del clima més dialogant del moment la Diputació de Barcelona i la de Girona acordaren finalitzar les operacions que havien quedat aturades feia uns mesos. El 3 de juny començaren les operacions per a tancar el perímetre, i es donaren per acabades el dia 14 del mateix mes.

També, en aquest període, el Patronat va decidir valorar favorablement dos projectes de ferrocarrils de muntanya per a l'accés a Santa Fe. Això sí, entenent, a diferència de l'etapa anterior, que la missió del Patronat no era la d'esmerçar grans capitals en les empreses que la iniciativa privada podia implantar i desenvolupar amb relativa facilitat, sinó la de fomentar, iniciar i reglamentar, d'acord amb les seves competències, l'execució, l'explotació i l'aprofitament d'aquestes obres.

El primer projecte, presentat pels Srs. Frederic Armangué i Feliu i Santiago Rubió i Tudurí, proposava un ferrocarril funicular sobre plataforma, que, sor-

tint de les rodalies de Gualba de Dalt, acabava a prop del camí de Mosqueroles a Santa Fe, sota el Coll de Santa Elena. El desnivell entre estacions terminals era de 735 m. El segon projecte, presentat pel Sr. Joan Fatjó, corresponia a un ferrocarril de simple adherència, des de l'estació de Gualba-La Batllòria, en aquells temps propietat de la companyia M.Z.A., fins a les proximitats de l'hotel de Santa Fe, que circulava per mitjà de cremallera per la barrancada de Gualba.

Com és prou conegut, aquests ferrocarrils no arribaren a construir-se mai. La idea que Santa Fe esdevingués un Bagneres de Luchon o un Font Romeu perderen força amb el pas del temps, però el projecte d'urbanitzar la vall no es va perdre mai i ha arribat amb força fins als nostres dies. En aquella època de la «dictablanda», la ponència que hem esmentat va redactar dues bases interessants, que no hi va haver temps d'aprovar i que ajuden a entendre quina era la línia que es volia seguir: d'una banda, unes «Bases a convenir amb el propietari de l'Hotel de Santa Fe, mitjançant les quals el Patronat realitzarà l'ampliació del dit hotel», en què la Diputació a canvi de finançar la construcció rebia del propietari un tant per cent del preu d'arrendament o de l'ingrés brut de l'exploració; i, d'una altra banda, les «Bases a convenir amb els propietaris de la Vall de Santa Fe, mitjançant les quals el Patronat realitzarà la urbanització de la dita Vall». Es tractava de concretar la col·laboració de l'Administració amb els propietaris privats, en un projecte que s'autoqualificava de menys ambicions, amb referència a l'anterior etapa, però que, Déu n'hi do! Les bases establien la forma en què s'havia de treballar:

«En compensació de les despeses que ocasioni la urbanització, els propietaris de les finques situades en la Vall de Santa Fe es comprometeran a cedir al Patronat un tant per cent del producte de la venda de solars o edificacions i dels preus d'arrendament de terrenys o edificis, fixat el dit tant per cent en relació amb l'import total del pressupost d'urbanització (...).» «(...) L'esmentat tant per cent haurà d'ésser suficient per a cobrir el capital esmerçat per la Diputació i un raonable benefici industrial».

A més a més, els propietaris havien de cedir gratuïtament els terrenys necessaris per a camins, carrers i camps d'esport, que serien mantinguts pel Patronat a través dels cànons, arbitris i impostos legals que li correspongués de fixar.

EL SERVEI FORESTAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El 14 d'abril de 1931, quan havent guanyat les eleccions municipals, el Sr. Francesc Macià va posar la mà dreta sobre l'espatlla del Sr. Maluquer per rea-

litzar l'acte de força que aquest reclamava per abandonar la presidència de la Diputació, acabava, elegantment i tranquil·lament, una època per a la Corporació provincial i, manifestament, per al Patronat, i començava el període de la Segona República, que duraria fins a l'abril de 1939.

La vida del nou Patronat, en els anys que transcorren fins a arribar al començament de la guerra civil, estan marcats per les idees i les activitats del Sr. Francesc Carreres i Duran, enginyer agrònom manresà vinculat al món forestal a través de les seves activitats professionals al Bergadà i de la secretaria executiva de la «Asociación Forestal y de la Industria Maderera de España». El Sr. Farreras, diputat per Esquerra Republicana a la Diputació provisional de la Generalitat, primer, i del Parlament, a continuació, fou nomenat secretari de la Conselleria d'Agricultura, on desenvolupà una intensa i pionera labor en el sector forestal.

El Sr. Farreres va promoure la transformació del Servei Forestal del Patronat de la Muntanya del Montseny en el Servei Forestal de la Generalitat de Catalunya, donant-li l'àmplia competència del foment, la conservació i la millora de la riquesa forestal del país, la creació i la conservació dels parcs naturals i l'ordenació de la caça i la pesca fluvials.

La trajectòria i les activitats d'aquest servei poden seguir-se amb detall a l'obra d'Antoni Farreras, *La Conselleria d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya* (Editorial Pòrtic, Col·lecció Nàrtex, 1974). Tal vegada, el més representatiu de la tasca realitzada fou l'aprovació d'unes normes per a la bona gestió dels boscos particulars, que per primera vegada –estenent a tot el país el que estava fent el Patronat des de la seva creació– introduïen formalment l'obligació de sol·licitar llicència per a realitzar els aprofitaments forestals. Aquesta mesura no va agradar a tothom. Molts propietaris, acostumats a actuar amb gran independència dels interessos generals, no van rebre amb excessiva il·lusió la nova regla. L'Administració franquista va mantenir-la, i paradoxalment, avui, la Generalitat de Catalunya l'ha suprimida per a totes aquelles explotacions que disposin d'un pla tècnic de gestió, tot i que el seu caràcter indicatiu, no garanteix la bona gestió del bosc.

El nou govern, en fer-se càrrec del Patronat, va considerar que el consell assessor, tal com estava constituït, no responia a la realitat del moment, i el 9 de juliol va aprovar-ne una nova composició. La presidència passava a dependre del President de la Generalitat, a qui acompanyaven tres consellers i quatre diputats, el nombre de propietaris s'incrementava fins a vuit i la resta quedava com en el consell anterior. Van pertànyer a aquest consell persones tan conegudes com Carrasco i Formiguera, Amadeu Hurtado, Manuel Serra i Moret o Josep Irla. Els propietaris nomenats per formar-ne part foren els senyors Riu (Sant Esteve de Palautordera), Daví (Santa Maria de Palautordera), Vendrell (Campins), Albanell (Gualba), Torrent (Arbúcies), Bofill (Viladrau), Masferrer

(Vic) i Planell (Tona). A cada època la propietat té diferent representació, com correspon a la diversitat d'interessos i objectius d'un col·lectiu heterogeni des de tots els punts de vista, excepte pel que fa als drets i les obligacions que comporta la propietat.

El nou Patronat seguí girant entorn dels tres eixos centrals del decret-llei, aportant, a nivell teòric, algunes noves idees. Així, en alguns documents interns elaborats per donar al Montseny una «orientació definitiva i concreta», s'observa un renovat interès per millorar la gestió dels boscos de la muntanya a través de la reglamentació i la vigilància, però, també, a través del foment de la repoblació i la silvicultura entre els propietaris, la investigació i la formació entre els treballadors del bosc, i la preocupació pels incendis forestals, amb propostes com les de l'establiment del servei de telèfon, ràdio i avisadors d'incendis o la construcció de tallafocs i trinxeres. En l'aspecte turístic, la línia fou clarament continuista, insistint-se en la construcció de ferrocarrils o funiculars o transbordadors mitjançant concessions especials a empreses, i, en els aspectes sanitaris, no es proposaren variacions.

En les realitzacions concretes cal assenyalar alguns projectes de repoblació a les finques adquirides feia uns anys, la continuació de la xarxa de carreteres i camins i la signatura de contractes de col·laboració silvícola amb alguns propietaris. La Generalitat, en funcions de Patronat, va iniciar l'expropiació de les principals finques de la Vall de Santa Fe, s'obriren nous expedients i s'afegiren altres propietats a les ja esmentades anteriorment, però la convulsió política primer i la guerra civil després, aturaren de nou el procés. Quant a la delimitació, pot ressenyar-se que l'Enginyer Cap del Districte Forestal de Barcelona, Girona i Balears trameté al Governador Civil de Barcelona, al maig de 1931, l'informe que completava l'expedient de delimitació, perquè es procedís a la seva aprovació, i donà per acabada la feina que li encomanava el real decret llei.

EL PRIMER INTENT DE CREACIÓ D'UN PARC NATURAL

La postguerra no fou un moment brillant per al Patronat. La Diputació de Barcelona tornà a fer-se càrrec de la institució i dels seus serveis tècnics, però la situació social i econòmica del país decantava l'interès cap a altres afers. Tanmateix, l'any següent a l'acabament de la guerra es redactaren diversos esborranys per demanar al govern la pròrroga del període de temps que atorgava el decret-llei per a desenvolupar els objectius del Patronat. Els dos guardes del Patronat continuaren la seva tasca i les autoritzacions prèvies seguiren tramitant-se; ara bé, els permisos de tallada, que eren una facultat exclusiva del Patronat des que varen ser regulats per la Generalitat republicana, passaren a dependre, l'any 1940, dels districtes forestals de Barcelona i Girona.

Des de 1943, les milícies universitàries del SEU utilitzaven un campament d'instrucció situat a Santa Fe, en terrenys cedits per la comtesa de la Vall de Canet. El primer any s'hi comptaren 400 soldats, el següent 2.000. La superfície que ocupaven les instal·lacions militars va quedar petita i, sense autorització de propietaris ni del Patronat, s'ocuparen altres zones i es tallaren i escorçaren centenars d'arbres. Durant aquell hivern, un escamot de 80 soldats quedà al campament. L'any 1945 es comptabilitzen més de 3.000 soldats que fan les milícies. El tècnic del Patronat, Sr. Vives, veient la difícil situació per la qual passava la vall, redactà un informe en què advertia de la greu degradació que estava patint la fageda per culpa de les activitats militars i demanava que es prenguessin mesures. A la sessió de 5 de juliol d'aquell any de la Comissió Gestora de la Diputació, es va llegir aquest informe i s'acordà adreçar-se al Coronel Cap de les Milícies Universitàries, per tal d'evitar més danys. Segui per aquesta presa de posició o per altres motius, el cert és que pocs anys després s'aixecà el campament de les milícies al Montseny.

Hem d'esperar a l'any 1946 perquè hi hagi una certa reacció i presa de posició del Patronat, amb l'elaboració d'un breu programa de quatre punts, en què es proposava:

- *Renovar el Consell Assessor.*
- *Reorganitzar l'explotació de les finques públiques que els masovers tenien pràcticament abandonades i subarrendades en la seva major part.*
- *Reclamar, com a funció privativa del Patronat, la resolució íntegra dels permisos de tallada.*
- *Gestionar que es facultés la Diputació per a la imposició directa de sancions, sense haver de recórrer al Govern Civil.*

Tots aquests propòsits no tingueren una traducció immediata, sinó que passaren un grapat d'anys rutinaris, amb poques aportacions, fins a arribar a la segona meitat dels anys cinquanta en què l'acció política al Montseny va animar-se. Aquell període fou tan poc intens per al Patronat que, per exemple, el Sr. Salvador Llobet, premi Menéndez y Pelayo pel seu estudi geogràfic *El medio y la vida en el Montseny*, solament es recorda del Patronat en un paràgraf molt breu de la seva obra, que diu:

«...La función estatal está presente, además, por las obras públicas y por la tutela que sobre el manto forestal ejerce el Patronato del Montseny».

De totes maneres, seria injust no destacar que l'obsessió per la delimitació de l'àmbit del Patronat va continuar viva i que es varen fer diverses gestions

perquè s'aprovés definitivament l'expedient de delimitació que tantes vegades ja s'ha citat.

L'any 1956, hi ha un fet anecdòtic, però divertit, que cal fer ressaltar, perquè quaranta anys després i amb un ordre polític molt diferent, hem vist com tornava a repetir-se amb semblants satisfaccions. Em refereixo a la repoblació amb caça major al Montseny, el 12 de desembre de 1956. Segons una moció presentada al Ple de la Diputació, un grup de diputats es felicitaven per la iniciativa de «S. E. el Jefe del Estado» d'haver concedit 110 daines, acció que havia servit per:

«...satisfacer un anhelo no sólo de aquellos interesados en la cinegética sino de todos cuantos estiman que los parajes forestales más destacados de la región deben reunir los mayores elementos de interés».

La reanimació del Patronat que comentàvem, es produí, sens dubte, amb la constitució d'una comissió, formada pels senyors Josep Montmany (diputat-president de la Comissió d'Agricultura), Josep Lluís Vives i Comallonga (enginyer de munts, director del Servei Forestal), Eduardo Peña (enginyer director d'Obres Públiques), Manuel Baldrich i Tibau (arquitecte provincial) i Antoni Jonch i Cuspiñera (director del Jardí Zoològic de Barcelona), perquè procedís a l'estudi i l'elaboració d'una proposta de creació d'un parc natural al massís del Montseny, d'acord amb les atribucions que atorgava el repetit decret-llei. La comissió realitzà diferents estudis, entre els quals cal destacar els del Sr. Jonch, que va ser el gran defensor i l'animador d'aquest projecte. Ara bé, el pols polític d'aquells temps no estava per maça frivoltats, i el President de la Diputació de Barcelona, Sr. Joaquín Buxó de Abaigar, rebé, el 21 de gener de 1959, una carta del Ministre Subsecretari de la Presidència del Govern, Sr. Carrero Blanco, que deia així:

«Mi querido amigo:

Según me informan, parece ser que por esta Diputación Provincial se va a llevar a cabo la creación de una Comisión o Patronato del Parque del Montseny, bajo el título "Parque Nacional el Montseny", y tienen los propietarios el natural temor, por otra parte fácilmente comprensible, que tal determinación pudiera afectar a sus intereses como tales.

Ante este temor, consideran que de ser una realidad el citado organismo, no deben estar ausentes del Patronato que vaya a crearse, en razón que afectando a propiedad suya, el dejarlos fuera no lo estiman justo y por otra parte su colaboración la estiman imprescindible.

No sé lo que pueda haber de cierto en todo ello y este es el motivo que le dirija estas letras y muy de veras le agradecería tuviera la amabilidad de informarme lo que hubiera de cierto sobre el asunto de que le hablo para poder contestar a quien a mí se dirige.»

El to de la carta no devia deixar gaires dubtes a la Diputació de la força que tenien els comunicants de l'Almirall, perquè el projecte va ser arxivat i no tornà a sortir fins al final de la Dictadura, quan es va començar a redactar el Pla Especial del Parc Natural del Montseny.

Des d'aquesta amable comunicació fins a la fusió del Patronat amb el Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, a començament dels anys vuitanta, queda una llarga trajectòria del Patronat que, sense ser brillant, és rica en esdeveniments i realitzacions. La restauració de Fontmartina i el Vilar, la construcció d'un càmping, l'acabament dels antics projectes de xarxa viària i, sobretot, el seu paper com a instrument per a evitar la urbanització del seu àmbit, que té la culminació en l'oposició a la urbanització «Los Hayedos» de la finca principal de la Vall de Santa Fe, i l'aprovació del pla urbanístic de l'Ajuntament d'Arbúcies, presidit aleshores per un conegut propietari forestal, que intentava declarar urbanitzable no programat tot el municipi, i urbana una finca situada entre les cotes 800 i 900 m, sota les Agudes, són accions rellevants del Patronat que mereixen un futur treball específic.

La història de la protecció del Montseny té en el Patronat un punt de partida molt interessant, i la seva evolució és un bon exemple per a comprendre els diferents interessos que s'enfronten sobre un territori d'aquestes característiques. En general, interès públic i interès particular –o encara millor, la interpretació que en cada moment es fa d'aquest interès públic i els aspectes de l'interès privat que aconsegueixen constituir-se, en cada època, representants de la seva heterogeneïtat– constitueixen els dos pols que determinen el que passa a la muntanya.